

УДК 657

Савчук Ю.С., ст. гр. ОАз-51

*Науковий керівник: Садовська І.Б., к.е.н., професор
Луцький національний технічний університет

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

© Савчук Ю.С.

Савчук, Ю.С. Нормативно-правове регулювання розрахунків за податком на додану вартість // Студентський науковий вісник. Серія «Економічні та гуманітарні науки». Науковий збірник. Випуск 17. Частина 2. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2015. – 208 с.

В статті розглянуто основні питання нормативно-правове регулювання розрахунків за податком на додану вартість. Визначено критерії щодо нарахування податку, базу оподаткування, платники.

Ключові слова: податки, податок на додану вартість, ставка податку, база оподаткування.

In the article the main issues of legal regulation of payments for value added tax. The criteria for charging the tax base of tax payers.

Keywords: taxes, value added tax, tax rate, tax base.

В статье рассмотрены основные вопросы нормативно-правовое регулирование расчетов по налогу на добавленную стоимость. Определены критерии начисления налога, базу налогообложения, плательщики.

Ключевые слова: налоги, налог на добавленную стоимость, ставка налога, база налогообложения.

Однією з головних умов розвитку економіки країни є ефективна податкова політика, за допомогою якої здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту, що втілює загальну

додану вартість всіх галузей економіки в країні. Реформування податкової системи України, яке спрямоване на забезпечення економічного зростання, породжує низку проблемних питань, серед яких головним для вирішення є управління податковими платежами. Податок на додану вартість (далі – ПДВ) на сьогодні має найбільш виражену фіскальну функцію, що підкреслює залежність ефективності податкової політики країни від ефективності управління ПДВ на макрорівні.

Діюче методичне забезпечення бухгалтерського обліку та контролю розрахунків за ПДВ не пристосоване до нових умов, що виникли у зв'язку з реформуванням вітчизняної податкової системи та переходом від фіскального спрямування податкової політики до виконання нею стимулюючої функції, тому необхідним є його удосконалення.

Вагомий внесок у розвиток організації та методики бухгалтерського обліку розрахунків за ПДВ здійснили вітчизняні вчені й науковці О.В. Адамик [5], О.В. Артюх, В.В. Бабіч, Ф.Ф. Бутинець, А.В. Дмитренко, А.М. Герасимович, І.Ю. Кравченко, Ю.Ю. Мороз, Т.Ф. Плахтій, П.Я. Хомин та ін. Вивчення праць вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії та методики бухгалтерського обліку та контролю розрахунків за ПДВ дозволило виявити низку проблемних питань, які не вирішені науковцями, зокрема, удосконалення потребує методика облікового відображення розрахунків за ПДВ та здійснення внутрішнього контролю відповідно до умов Податкового кодексу України на основі вивчення зарубіжного досвіду та вимог державної податкової політики.

Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретичних положень нормативно-правового забезпечення розрахунків за ПДВ.

Основою здійснення бухгалтерського та податкового обліку на підприємствах різних типів і організаційно-правових форм власності повинна бути нормативно-правова база.

Нормативна база представлена рядом основних законодавчих актів та нормативно правових документів з обліку розрахунків за податком на додану вартість, їх зміст та характеристика подана у таблиці 1.

Українське законодавство про ПДВ характеризується надто великою рухливістю та мінливістю. З часу прийняття першого Закону України «Про податок на добавлену вартість» від 20.12.1991

р. видано чимало законодавчих актів, до яких вносились зміни та доповнення до цього Закону. На сьогодні цей закон втратив чинність, замість нього діє Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі – Податковий кодекс) [1].

Відповідно до міжнародних норм справляння ПДВ та необхідності створення єдиної бази даних про платників податку останні проходять спеціальну реєстрацію у Державній податковій адміністрації за місцем їх знаходження з метою отримання Свідоцтва про реєстрацію платника ПДВ та індивідуального податкового номера платника ПДВ. Індивідуальний податковий номер платника податку на додану вартість – юридичної особи є 12-значним, фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності – 10-значним. Оригінал свідоцтва видається у єдиному примірнику і зберігається на підприємстві як документ суворої звітності. Крім цього, можна одержати і необхідну кількість копій для своїх філій, торгівельних точок тощо. Це може бути звичайна ксерокопія, але обов'язково засвідчена у відповідній податковій адміністрації. Необхідною умовою реєстрації в якості платника ПДВ є також наявність у бухгалтера і директора особового ідентифікаційного номера платника податку.

Таблиця 1

Законодавчі акти та нормативно-правові документи з обліку розрахунків за податком на додану вартість

№ з.п.	Документ	Зміст документа
1.	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [1]	У кодексі встановлено правові основи здійснення підприємництва в Україні
2.	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [2]	У кодексі встановлено вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства

3.	Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» затв. наказом Мінфіна України від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами та доповненнями)	Наводиться коротка характеристика та призначення синтетичних рахунків і субрахунків, а також типова схема реєстрації та групування інформації про господарські операції
4.	Порядок заповнення податкової накладної , затв. наказом Мінфіна України від 01.11.2011 р. № 1379	Документ визначає порядок оформлення податкової накладної до встановлених вимог
5.	Порядок ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних , затв. наказом Мінфіна України від 17.12.2012 р. № 1340	Документ визначає вимоги ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних
6.	Порядок заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість , затв. наказом Мінфіна України від 25.11.2011 р. № 1492	Документ встановлює порядок складання та подання податкової декларації з податку на додану вартість
7.	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку затв. наказом Мінфіна України від 24.05.1995 р. № 88 (зі змінами та доповненнями)	Встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємства

Згідно нового Податкового кодексу України станом на 16.02.2011 р., **платником податку на додану вартість** є будь яка особа, що:

- провадить господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку;
- зареєстрована або підлягає обов'язковій реєстрації як платник податку;

➤ ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України, а також:

— особа, на яку покладається дотримання вимог митних режимів, які передбачають повне або часткове умовне звільнення від оподаткування, у разі порушення таких митних режимів, встановлених митним законодавством;

— особа, яка використовує, у тому числі при ввезенні товарів на митну територію України, податкову пільгу не за цільовим призначенням та/або всупереч умовам чи цілям її надання, а також будь які інші особи, що використовують податкову пільгу, яку для них не призначено.

Ці норми не застосовуються до операцій з ввезення на митну територію України фізичними особами (громадянами) чи суб'єктами підприємницької діяльності, які не є платниками податку, культурних цінностей (за кодами згідно з УКТ ЗЕД 9701 10 00 00, 9701 90 00 00, 9702 00 00 00, 9703 00 00 00, 9704 00 00 00, 9705 00 00 00, 9706 00 00 00, виготовлених 50 і більше років тому).

➤ веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи;

➤ особа-управитель майна, яка веде окремий податковий облік з податку на додану вартість щодо господарських операцій, пов'язаних з використанням майна, що отримане в управління за договорами управління майном;

➤ проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся власник до кінця строку зберігання, та майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави, незалежно від того, чи досягає вона загальної суми операцій із постачання товарів/послуг (перевищує 300000 гривень (без урахування ПДВ), а також незалежно від того, який режим оподаткування використовує така особа згідно із законодавством;

➤ уповноважена вносити податок з об'єктів оподаткування, що виникають внаслідок поставки послуг підприємствами залізничного транспорту з їх основної діяльності, що перебувають у підпорядкуванні платника податку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

➤ особа – інвестор (оператор), який веде окремий податковий облік, пов'язаний з виконанням угоди про розподіл продукції;

➤ є отримувачем послуг (особа, відповідальна за нарахування та сплату податку до бюджету у разі постачання послуг нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не зареєстрованими як платники податку, якщо місце постачання послуг розташоване на митній території України), має права, виконує обов'язки та несе відповідальність, як платник податку.

Об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з:

➤ постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

➤ постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

➤ ввезення товарів на митну територію України;

➤ вивезення товарів за межі митної території України;

➤ постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче звичайних цін, з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім ПДВ та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками – суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів, (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів), а також збору на обов'язкове державне пенсійне страхування на вартість послуг стільникового рухомого зв'язку).

Згідно п. 1.179. ст. 14 Податкового кодексу **податкове зобов'язання** – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді.

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на

додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V Податкового кодексу.

Основним первинним документом для обліку як податкового кредиту, так і податкових зобов'язань з ПДВ, є **податкова накладна**, порядок складання якої здійснюється у відповідності до Порядку заповнення податкових накладних [4, с. 86].

Контроль за нарахуванням і внесенням податку на додану вартість до бюджету здійснюють податкові органи, а за справлянням і перерахуванням податку до бюджету під час ввезення (пересилання) товарів на митну територію України – митні органи.

Отже, основою здійснення бухгалтерського та податкового обліку на підприємствах різних типів і організаційно-правових форм власності повинна бути нормативно-правова база. Основним нормативно-правовим документом є ПКУ розділ V «Податок на додану вартість». В ПКУ визначено платників податку на додану вартість, об'єкти, базу та ставки оподаткування, перелік неоподатковуваних та звільнених від оподаткування операцій, особливості оподаткування експортних та імпорتنих операцій, поняття податкової накладної, порядок обліку, звітування та внесення податку до бюджету.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV.
3. Порядок ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 17.12.2012 р. № 1340.
4. Порядок заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2011 р. № 1492.
5. Адамик О.В. Податкові розрахунки і звітність у системі бухгалтерського обліку: організація та методика здійснення (на прикладі торговельних підприємств західного регіону України): автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О.В. Адамик. – Тернопільська академія народного господарства. – Тернопіль, 2003. – 20 с.